

AJANKOHTAISTA PERUS- JA IHMISOIKEUKSISTA – IHMISOIKEUSKESKUKSEN KOTIMAAN KATSAUS 4/2016

Ihmisoikeuskeskuksen kotimaan katsaukseen on tällä kertaa koottu kuluvana vuonna ilmestyneitä ylimpien laillisuusvalvojen ja erityisvaltuutettujen vuoden 2015 kertomuksia.

Vuoden 2015 kertomukset

Lapsiasiavaltuutettu huolissaan perusopetuksen tason kasvavista eroista

Lapsiasiavaltuutetun vuosikirjassa tarkastellaan lapsen oikeuksien toteutumista perusopetuksessa. Perusopetuksen vahvuutena nähdään muun muassa se, että valtakunnalliset opetussuunnitelmien perusteet sitovat koulutuksen järjestäjiä koulusta ja kunnasta riippumatta. Samaan aikaan uhkana pidetään eriarvoistumiskehitystä. Hyvinvointi- ja oppimiserot sekä erot perusopetuksen tasossa ovat kasvussa. Myös lasten omaa kokemustietoa tulisi hyödyntää koulun arjessa enemmän, jotta lapsen oikeus ilmaista mielipiteensä toteutuisi paremmin.

[Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2016](#)

Oikeuskansleri: lainvalmistelun laatuun kiinnitettävä huomiota

Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomuksessa tarkastellaan muun muassa perus- ja ihmisoikeuksia lainvalmistelussa. Kertomuksessa painotetaan, että laadukas lainvalmistelu edellyttää huolellisuutta, riittävän ajan varaamista sekä sidosryhmien asianmukaista kuulemista. Esimerkiksi perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointi on joissakin lakiesityksissä puutteellista tai sitä ei ole ollenkaan. Myös viranomaisten resurssien riittävyys erityisesti perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta kiinnitetään huomiota.

[Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2015](#)

Oikeusasiamiehen toiminnassa näkyivät uudet erityistehtävät

Eduskunnan oikeusasiamiehen toimintakertomuksessa kiinnitetään huomiota vammaisiin ja vapautensa menettäneisiin henkilöihin, joita koskevia uusia erityistehtäviä valmisteltiin ja toimeenpantiin kertomusvuonna. Vammaisten oikeudet olivat myös erityisteemana oikeusasiamiehen suorittamassa perus- ja ihmisoikeusvalvonnassa. Oikeusasiamiehen tekemillä tarkastuksilla selvitettiin esimerkiksi sitä, miten esteettömästi liikuntarajoitteiset pääsevät toimitiloihin tai onko kehitysvammaisille tarjolla selkokielistä tietoa. Havaintojen perusteella esteettömyys oli huomioitu valvonnan kohteena olevissa tahoissa vaihtelevasti. Toteutetuista tarkastuksista yli puolet kuului vapautensa menettäneiden oikeuksia koskevan erityistehtävän, eli kidutuksen vastaisen valvontaelimen, toimialaan. Ensimmäistä kertaa tämän toimialan tarkastuksilla käytettiin myös ulkopuolista asiantuntijaa.

[Eduskunnan oikeusasiamiehen toimintakertomus 2015](#)

Tietosuojavaltuutettu valmistautui tietosuojauudistukseen

Tietosuojavaltuutetun toimistossa valmistauduttiin EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen, jota ryhdytään soveltamaan vuonna 2018. Uudistus oli keskeinen teema kansainvälisessä yhteistyössä ja lisäsi valtuutetun koulutuspalveluiden kysyntää. Sen katsottiin myös edellyttävän valtuutetun tuntuvaa lisäresursointia. Tiedotuksen ajankohtaisuutta vahvistettiin kertomusvuonna muun muassa tiedotuskampanjalla, joka koski EU-tuomioistuimen päätöstä henkilötietojen suojasta (ns. Safe Harbor -päätös).

[Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomus vuodelta 2015](#)

Yhdenvertaisuusvaltuutetun vastaanottamien kanteluiden määrä kasvoi yli 70 prosenttia

Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomuksessa tuodaan esille, että yhdenvertaisuuslain uudistus vuonna 2015 oli tarpeellinen. Valtuutetulle tehtiin 73 % enemmän kanteluita kuin edellisenä vuonna ja kantelut koskivat kaikkia eri syrjintäperusteita. Eniten kanteluja tuli edelleen alkuperän perusteella tapahtuneesta syrjinnästä, mutta tämän jälkeen suurimman uuden

kantelujen ryhmän muodostivat vammaisuuteen liittyvät syrjintätapaukset.

[Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomus 2015](#)

Tasa-arvovaltuutettu sai edelleen eniten yhteydenottoja työelämää koskevasta syrjinnästä

Tasa-arvovaltuutetun käsittelemät syrjintäasiat koskivat edellisten vuosien tapaan eniten syrjintää työelämässä. Vuosikertomuksen puheenvuorossaan tasa-arvovaltuutettu ilmaisee huolensa erityisesti raskauteen ja perhevapaisiin liittyvästä syrjinnästä, joka on yhä keskeisin työelämän syrjinnän muoto. Myös tasa-arvolaki uudistui kertomusvuonna ja tasa-arvovaltuutetun työssä keskityttiinkin uusien sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun liittyvien säännösten tunnetuksi tekemiseen.

[Tasa-arvovaltuutetun vuosikertomus 2015](#)